

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN YERLEŞİMLERİ KONFERANSI (HABİTAT II) DÜNYA KENTLER VE YEREL YÖNETİMLER KURULTAYI BİLDİRGESİ

Cenk TIKIZ

IULA-EMME (Uluslararası Yerel Yönetim Birliği Ortadoğu Bölge Teşkilatı), Proje Yöneticisi

Biz, kırsal ve kentsel alanlarda; küçük, orta ve büyük kentlerde; metropollerde ve bölge idarelerinde yaşayan topluluklara hizmet eden yerel yönetim temsilcileri; Yerel Yönetimler Habitat II Komitesi (G4+) ve yerel yönetim kuruluşları tarafından İkinci Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Ortaklar Forumu çerçevesinde düzenlenen Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Kurultayı katılımcıları olarak,

1. Dünyanın, geçmişe dönük olarak h m algılanmasını, hem de geleceğini değiştiren bir dizi kapsamlı değişimler sonucu bir geçiş süreci yaşamakta olduğunun;

2. Dünyanın giderek daha da kentleştiğinin ve kentsel toplumlara uygun "yönetişim" (birlikte yönetme) yöntemlerinden her alanda haberdar olma ihtiyacını doğuran kentsel yerleşim kavramının, insanların büyük çoğunluğunca kabul görmeye başladığının;

3. İletişim alanındaki devrimlerin dünyayı daha da küülttüğünün ve böylece uluslar ve halklar arasındaki ilişkileri yoğunlaştırdığının ve sadece çevre yönetiminde değil, gelişme, toplumsal sorunlar ve güvenlik konularında da her şeyin ve herkesin birbirine bağımlı olduğu bilincini geliştirdiğinin;

4. Küreselleşme ile birlikte, özellikle insan yerleşimlerinin "yönetişimi" ile ilgili olarak, temel haklara yönelik taleplerin evrensel yapıya kavuştuğunun;

5. Kalkınma ve onunla birlikte ortaya çıkan rekabetin uluslararası, ulusal ve yerel düzeylerde "dışlama" durumuna yol aması sonucu dünyanın giderek parçalanmakta olduğunun;

6. Dünyanın yeniden yapılanması ve karşılaştığı beklenmedik gelişmelere kendini ayarlaması zorunluluğunun, her gün daha da karmaşıklaşan bu gerçeği hem anlama hem de üstesinden gelebilme açısından her kurum ve kişiye bir öğrenme sürecine soktuğunun;

7. Yaşanabilir, dayanışmacı, sağlıklı ve güvenli insan yerleşimleri oluşturabilmek için dünyanın düşünce üretme ve harekete geçme yöntemlerini yeniden gözden geçirmesi gerektiğinin ve bu nedenle, orta ve uzun vadeli uyumlu rehber ilkeler tasarlanması ve uygulanabilmeleri için yeni müzakere ve ortaklık yöntemleri benimsenmesi zorunluluğunun;

Bilincinde olarak;

Yukarıdaki bu rehber ilkeleri geliştirmek ve yaşanabilir, dayanışmacı, sağlıklı ve güvenli insan yerleşimleri oluşturabilmek için gerekli ortaklık süreçlerini tanımlamak için,

Onaylıyoruz ki:

1. Toplumsal etkileşim ve alışverişin başlıca alanı olarak kent, çevresinde ve içinde ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmanın, halkın çoğunluğunun refahı ve toplumsal barışın, uyum sağlama kapasitesi ve teknik, toplumsal, kültürel ve siyasal yeniliklerin, geleceğimizin şekillendirilmesi ve insanlığın ilerleyişine ve uygarlıklarımızın geleceğine yenilenmiş bir bakış açısının belirleneceği temel insan yerleşimidir.

Bu tanım, fiziksel ve ahlaksal çöküntü, artan güvenlik sorunları, giderek çoğalan sayıda insanların yaşam koşullarındaki bozulma, çevrenin ve doğal kaynaklar yönetiminin üzerindeki tahrip edici etkiler gibi

kentsel yaşamın olumsuz yönlerinin gözardı edildiği anlamına gelmez; aksine, bu sorunlara etkin çözümler bulunması konusundaki aciliyeti gösterir;

2. Sürdürülebilir insani gelişme, kentlerimizin geleceğinin tasarlanmasında ve örgütlenmesinde temel kavram olmalıdır;

3. Kentlerin, sürdürülebilir çevresel yönetim kavramlarının daha bilincinde olmaları, yenilenemez doğal kaynakların tüketiminde daha tutumlu davranmaları, hava ve su kirliliğine daha duyarlı olmaları ve atık azaltımı ve geri dönüşüm konularında daha bilinçli davranmaları için her türlü çaba gösterilmelidir;

4. Kentlerin kırsal alanları fakirleştirme yerine, canlandırması konusunda her türlü çaba gösterilmeli, bir anlamda, kentsel ve kırsal alanın birbirine bağımlılığı göz önüne alınmalıdır;

5. Toplumsal dokunun zayıflamasını ve aidiyet ve yurttaşlık kavramlarının tehlikeye atılmasını önlemek amacıyla, kentlerin toplumsal entegrasyona ve "dışlama" ile mücadeleye özel önem vermeleri için her türlü çaba gösterilmelidir;

6. Bu bağlamda, sürdürülebilir insani gelişme, ekonomik ve toplumsal konularda devletin gerekli düzenleyici rolünü gözardı etmeden, gerçekten daha iyi bir bireysel ve toplu yaşam kalitesine yönelik olarak, somut girişimlerin en mükemmel şekilde aşağıdan yukarıya doğru harekete geçirileceği yerel düzeyde ele alınmalı ve gerçekleştirilmelidir;

7. Belli bir düzeydeki insan yerleşiminin, kendisini etkileyecek kararlar aynı düzeyde alınmış olması (özerklik ilkesine göre), yönetim birimlerinin ulaşılabilir olması (yakınlık ilkesine göre) ve demokratik olarak seçilmiş olması durumunda, daha iyi yönetileceği olgusundan hareketle; sürdürülebilir insan gelişiminin ve insan yerleşimlerinin iyi "yönetişim"inin gerçekleştirilmesinde desantralizasyon politikaları en tercih edilen yaklaşım olmalıdır; göz ardı etmeksizin, kentsel gelişme için daha fazla kaynak yaratacak politikalar uygulamak;

8. Desantralizasyon politikaları, devlet ve diğer aktörlerle uyum halinde, yerel zenginlik ve gücün ifade edilmesi ve harekete geçirilmesi, insanların kendi işlerinde sorumluluk almasına yardım edilmesi ve yerel gelişme için gerekli fiziksel ve kurumsal çerçevenin oluşturulması için yerel yönetimlerin stratejik bir role sahip olduğunu göz önüne alınmalıdır;

9. Bu bağlamdaki rollerini tam anlamıyla oynayabilmeleri için, yerel yönetimler yasal olarak kurulmuş olmalı, kendilerine tanınmış sorumlulukları tamamen ve engelle karşılaşmadan yerine getirebilmeli ve bunları gerçekleştirecek mali ve insan kaynakları ile yönetim kapasitesini geliştirebilmelidir;

10. İnsan yerleşimleri, ticaret ve diğer çeşitli konularda giderek daha da artan oranda, birbirlerine bağımlı hale gelmektedirler. Bu ilişkilerin yoğunluğu yerel yönetimlerin, insan yerleşimleri arasında istikrarlı ve sürdürülebilir mali, toplumsal, teknik ve kültürel işbirliği yollarını her düzeyde oluşturma gereksinimini yaratmaktadır.

Bu rehber ilkeler çerçevesinde ve bölgelerimizi, metropollerimizi, kentlerimizi ve köylerimizi daha destekleyici, yaşanabilir, sağlıklı ve güvenli insan yerleşimleri haline getirme ortak hedefi doğrultusunda,

Biz, Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Kurultayı delegeleri olarak, aşağıdaki konularda harete geçeceğimizi taahhüt ediyoruz:

1. İnsanlığa yönelik tehditlere karşı etkin rol, oynamayı ve yerel düzeyde yoksulluk, cehalet, hoşgörüsüzlük, dışlanma, güvensizlik, çevresel bozulma ve kültürel farklılıklarla tüm gücümüzle mücadele etmek;

2. Bölgelerimizde, metropollerimizde, kentlerimizde ve köylerimizde, tüm yerel güçlerle (mahalle ve köy dernekleri, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, mesleki gruplar, sendikalar, v.b.) etkin işbirliğinden kaynaklanan katılımcı kalkınma politikaları geliştirmek;

3. Yerel düzeyin karmaşıklığı ve özelliklerine uygun yönetim yöntemleri ve insan yerleşimleri için bunlara uygun mali ve yönetsel yapılar tasarlamak;

4. Halkın gereksinimlerini karşılayacak hizmetleri onlara sunmak ve böylece sivil davranış duygusunun gelişmesini teşvik etmek amacıyla bölgelerimiz, metropollerimiz, kentlerimiz ve köylerimizde yönetimin şeffaflığını ve etkinliğini arttırmak;

5. Halkların bir araya gelmesini, deneyim alışverişini ve yerel aktörler arasında ortaklığın geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeydeki yerel yönetim birliklerinin desteğiyle, yerel yönetimlerimiz arasındaki doğrudan işbirliğini güçlendirmek. Bu tür bir işbirliği, geleceğin tehditlerine karşı yerel görüşler oluşturmamıza ve devletler, uluslararası topluluk, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve sivil toplumun diğer ortakları ile yapıcı bir

diyalog içinde uygun eylem stratejileri geliştirmemize yardımcı olacaktır;

6. Teknik yardım, teknoloji ve "know-how" transferi ve uygulayıcılar arasında işbirliği yolları ile hedefleri daha iyi belirlenmiş desantralize işbirliği yöntemleri oluşturulmasında, yeni teknolojik geliştirmelerin dönütüm (transformasyon) potansiyelinden tümüyle yararlanmak;

7. Devletler, uluslararası topluluk ve tüm ortaklar ile, yerel düzeydeki faaliyetler ve uygulamalar hakkında, özellikle bilgi dağıtım ve yerel göstergeler sunarak, yapıcı bir diyalog geliştirmek;

8. Bu Kurultay'da olutturulan ve bu amaçla görevlendirilmit yerel yönetim birliklerince geliştiren, kentlerin ve yerel yönetimlerin "küresel koordinasyon"u yoluyla, faaliyetlerimizi birlikte planlamak için çaba göstermek. Bu koordinasyon, uluslararası topluluk önünde bizim sesimiz olacak ve "Habitat Gündemi"ndeki küresel eylem planının yerel düzeyde uygulanması yollarını müzakere edecektir;

9. Konferans'ın sorumluluk alanımıza giren önerilerini uygulamaya sokmak ve kendi yerel yönetimlerimi üzerindeki etkilerini değerlendirmek.

Devletlerden, şunları talep ediyoruz:

1. Sürdürülebilir kalkınmada kentlerin ve yerel yönetimlerin yönlendirici rolünü tanımak ve kırsal alanların gereksinimlerini göz ardı etmeksizin, kentsel gelişme için daha fazla kaynak yaratacak politikalar uygulamak;

2. İnşaat alanları ve konut arzı, kiracı güvenliği, arsa ve konut pazarının yumuşak işleyişini sağlayacak uygun önlemler almaya başlamak ve kentsel altyapı ve hizmet alanlarında kamu ve özel sektör yatırımlarını teşvik etmek;

3. Desantralizasyon politikaları geliştirmek, uygulamak ve yaygınlaştırmak ve "en yakın kademeden hizmet götürmek" (subsidiarity) ilkesinin insan yerleşimlerinin yönetimi açısından sorumlulukların ve kaynakların farklı yönetim düzeylerine dağıtılmasında rehberlik etmesini sağlamak;

4. Yerel düzeyde gerçek demokratik temsili sağlamak amacıyla, yerel demokrasinin uygulanmasına olanak tanıyacak kurumsal ve yasal çerçeveyi oluşturmak;

5. İnsan yerleşimlerinin yönetimindeki ve toplumsal barışın korunması ve sürdürülebilir yerel

kalkınmanın düzenlenmesindeki temel rolleri ile ilgili olarak, yerel yönetimlere anayasal ve yasal özerklik tanımak. Bu özerklik, devletin gerekli kontrolü ve yardımını dışlamaz;

6. Ulusal yerel yönetim birliklerini, yerel düzeydeki kapasiteleri örgütleme ve güçlendirme görevlerinde desteklemek ve tetvik etmek ve yerel yönetimlerin sorumluluk ve itlevlerini etkileyen her konuda görüşlerini almak;

7. Desantralize işbirliğini, ikili ve çok taraflı işbirliğini tamamlayan ve bu tür ilişkilere açık, uygun bir işbirliği yöntemi olarak kabul etmek;

8. Gereksinimleri ile orantılı olarak, yerel yönetimlere adil bir kaynak dağılımı yapılmasını sağlamak, yoksulluk, işsizlik ve dışlanmaya karşı verdikleri mücadelede onlara yardımcı olmak ve kendi hemşehrilerine uygun konut koşulları sağlamalarına olanak tanıyan yollar sunmak.

Uluslararası topluluktan şunları talep ediyoruz:

1. Uluslararası kuruluşlar, programlarında sürdürülebilir insani kalkınma konusuna, tamamlayıcı ve işbirlikçi anlayış ve gerekli kaynakların bulunması çerçevesinde, öncelik vermelidirler;

2. Küresel eylem planının, özel bölgesel koşulları ve öncelikleri göz önüne alarak, ulusal planlar ve yerel gündemler arasında bağlantı ve ilişki kurması sağlanmalıdır. Bu bağlantı ve ilişkilerin tanımı ve düzenlenmesinde, Çevre ve Gelişme konulu Rio de Janeiro Konferansı'nda kabul edilen küresel Gündem 21 çerçevesindeki Yerel Gündem 21 programlarının uygulanmasında yerel yönetimlerin kazandığı deneyim göz önüne alınmalıdır;

3. Mevcut eğitim programlarına destek sağlamak ve yerel liderleri ve uygulayıcıları karmaşık durumların yönetimine hazırlamayı hedefleyen ve her bölgenin gerçeklerine uygun yeni eğitim programları başlatmak amacıyla, ulusal, bölgesel ve uluslararası yerel yönetim birlikleri ile işbirliği içinde dünya çapında çaba gösterilmelidir;

4. Kentler ve yerel yönetimler arasındaki doğrudan işbirliği, uluslararası işbirliği alanında tümüyle tanınmalı, ikili ve çok taraflı işbirliği ve gelişme yardımı programlarına konmalı ve gelişimi için gerekli kaynaklar sağlanmalıdır;

5. Kentler, yerel yönetimler ve ile ilgili bilgilerin toplanması, düzenlenmesi ve dağıtılması konusunda,

Göstergeler Programı ve En İyi Uygulamalar Girişimi ile birlikte, ulusal, bölgesel ve uluslararası yerel yönetim birlikleri, sistematik bir şekilde anahtar rol oynamalıdır. Ancak, bilgi toplama, kentler ve yerel yönetimler arasındaki pratik işbirliğine zarar verecek tarzda yapılmamalıdır;

6. Dünya Kurultayı'nın kabul ettiği, kentlerin ve yerel yönetimlerin dünya çapındaki koordinasyonu ilkesi, kentleri ve yerel yönetimleri ilgilendiren Birleşmiş Milletler programları ve projeleri çerçevesinde işbirliğinin düzenlenmesinde, kurumsal sözcü ve Birleşmiş Milletler kuruluşu olarak kabul edilmelidir.